

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

В.о.декана факультету педагогіки і психології

_____ Матвієнко О.В

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА

Вибіркової навчальної дисципліни

Основи культури і техніки мовлення

освітній ступінь *бакалавр*

галузь знань *01 Освіта*

спеціальність *013 Початкова освіта*

шифр за навчальним планом СВ 05

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми “Основи культури і техніки мовлення”, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П.Драгоманова від “_____” _____ 20____ року, протокол №_____.

Розробники програми: Барахтян М.М., доцент, кандидат пед. наук кафедри образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова

Затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

“_____” _____ 20____ року, протокол №_____

Завідувач кафедри

_____ (Шевнюк О.Л.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис дисципліни
Шифр дисципліни СВ 0 5

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 - Освіта	Кількість кредитів - 3		Методи навчання пояснювально-ілюстративний проблемно-пошуковий творче завдання
Спеціальність 013 - Початкова освіта	Загальна кількість годин		
	<i>Денна - 90</i>	<i>Заочна -</i>	
Освітній рівень: бакалавр	Лекції		
	10		
	Семінарські (практичні) заняття		
вибіркова	24		
	Лабораторні заняття		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом – 1			Форми поточного контролю тестування оцінювання практичних завдань
	Індивідуальні заняття		
Семестр – 2	год на студента		
	Самостійна робота		
Тижневе навантаження (год) аудиторне – 2 самостійна робота- 3	56		
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС		
Мова навчання - українська			Форма підсумкового контролю залік

Предмет вивчення навчальної дисципліни є засвоєння студентами сутності комунікативних якостей літературної мови та їх значення в професійній педагогічній діяльності..

Міждисциплінарні зв'язки – сучасна українська літературна мова, виразне читання , основи риторики.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: вироблення у студентів практичних умінь і навичок здійснювати мовленнєву комунікацію, визначати перспективні завдання наскрізної словесної дії, а також володіти майстерністю публічного виступу.

Завдання: засвоїти знання, що розкривають специфіку літературної мови, її основні комунікативні ознаки та нормативні рівні;

- усвідомити основні чинники, що сприяють підвищенню рівня мовленнєвої культури особистості;
- ознайомитися із зразками і багатством майстрів художнього слова;
- виробити практичні навички техніки мовлення і виразного читання текстів;
- оволодіти методикою підготовки текстів різних типів промов, навчитися визначати тему, формулювати тези, докази, аргументи й ефективно використовувати прийоми активізації уваги слухачів;
- навчитися, використовуючи свої знання і досвід інших промовців, продукувати тексти різних промов з обраної теми в різних комунікативних ситуаціях;
- виробити в собі уважне і критичне ставлення до свого мовлення і суспільної мовної практики.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують

№з/п	Результати навчання	Компетентності
1	Студент: демонструє здатність виявляти необхідну термінологію в процесі мовлення, та застосовувати її при підготовці презентацій, виступів, творчих проєктів і кваліфікаційного дослідження; студент демонструє володіння знаннями теорії культури і техніки мовлення, включаючи категоріальні, різножанрові особливості, та вміння застосовувати їх у практиках;	Володіння теорією основ культури і техніки мовлення і технологіями його різних видів
2	демонструє володіння теоретичними аспектами майстерності слова, включаючи категоріальні, видові, жанрові й технологічні особливості, та здатність застосовувати методи аналізу та синтезу при вивченні дисципліни; демонструє знання основних розділів культури мовлення та здатність критично оцінювати його, а також використовувати їх з метою створення авторських різножанрових проєктних текстів усних виступів;	Володіння методикою підготовки до усних виступів на основі критичного мислення відповідно до сучасних обставин та поставленої мети
3	демонструє знання історичних і соціокультурних аспектів розвитку суспільства, що визначають особливості розвитку різних жанрових різновидів мистецтва слова, та здатність логічно й грамотно викладати ідеї при обговоренні актуальних тем в професійному і соціокультурному середовищі;	Здатність застосовувати творчі знання та вміння для презентування художніх ідей в письмовій формі, усно і візуально в різних культурних і соціальних контекстах
4	демонструє фахові знання в різних видах, стилях і жанрах усного слова та застосовує їх для реалізації визначеної мети і вирішенні основних проблемних завдань; демонструє здатність визначати, аналізувати проблеми професійного характеру та продуктивно вирішувати їх у складі команди в рамках проведення діалогічної форми мовлення (в умовах ведення полеміки);	Здатність створювати творчий продукт відповідно до поставлених цілей і завдань з урахуванням визначеної мети та специфіки аудиторії слухачів
5	Демонструє здатність навчати культури мови учнів на рівні початкової школи, використовуючи необхідні технології навчання відповідно до чинних освітніх стандартів та європейських документів в галузі освіти; Демонструє здатність застосовувати сучасні технології та мультимедійні засоби для навчання в початковій школі, а також творчого виховання учнівської молоді	Здатність застосовувати знання в галузі педагогіки, а також розуміння процесу оволодіння майстерністю слова для ефективної організації навчання учнів відповідно до освітніх стандартів та європейських тенденцій
6	демонструє здатність організовувати освітній процес відповідно до існуючих умов і потреб учнів, застосовуючи знання в галузі педагогіки, вікової психології, теорії навчання і виховання; демонструє здатність використовувати необхідну термінологію в галузі освіти, вікової психології, основи ораторського мистецтва при підготовці виступів, організації проведення диспутів, а також здатність логічно й аргументовано викладати основні ідеї, використовуючи дану термінологію при обговоренні актуальних проблем	здатність застосовувати знання в галузі вікової та загальної психології в практиці ораторського мистецтва (публічних виступів)

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 год.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Ауд	Лекц	Сем	Лаб	СРС	Ауд	Лекц	Прак	Лаб	СРС
	Модуль 1 Теоретичні основи культури мовлення										
	Культура мовлення вчителя як		1	2							

	компонент педагогічної майстерності										
	Комунікативні ознаки та норми культури мовлення		2	6				1	2		
	Стилі мови, мовлення та спілкування		1	2				1			
	Модуль 2 Риторичні форми мовлення										
	Техніка мовлення		2	2				1			
	Засоби логічної та емоційної виразності мовлення		2	4				1	2		
	Жанрові різновиди усних виступів		1	6							
	Основні етапи підготовки тексту до виступу		1	2							
	Разом:		34	10	24		56	4	4		82

IV. Зміст дисципліни

Назва модулів, тем та їх зміст	К - ть год.	
	Всього	Лекцій
Модуль 1. Теоретичні основи культури і техніки мовлення	34	10
<p>ТЕМА 1. Мовленнясва культура вчителя як компонент педагогічної майстерності</p> <p>Культура мовлення як предмет вивчення нової лінгвістичної дисципліни. Розвиток теорії і практики культури мовлення. Система основних понять культури мовлення. Місце, значення культури і техніки мовлення в професійній діяльності педагога.</p> <p>ТЕМА 2. Комунікативні ознаки та норми культури мовлення.</p> <p>Правильність мовлення. Норми літературної мови, функції структурно-мовних типів. Норми наголосу. Причини відхилення від літературних норм.</p> <p>Точність мовлення. Умови, при яких досягається точність мовлення.</p> <p>Логічність мовлення. Логічність предметна і понятійна, їх взаємозв'язок.</p> <p>Чистота мовлення. Причини порушення чистоти мовлення, способи їх усунення.</p> <p>Доречність мовлення. Доречність стильова, контекстуальна, ситуаційна..</p> <p>Багатство мовлення. Критерії оцінки багатства мовлення. Лексичне, семантичне багатство мовлення.</p> <p>Виразність мовлення. Умови, при яких досягається виразність мовлення.</p> <p>ТЕМА №3. Стилі мови і мовлення</p>		1
		6
		2

<p>Стили мови й мовлення в їх відношенні до культури мовлення.</p> <p>Стили мови, їх різновиди і взаємозв'язок. Стили спілкування.</p>		
<p>Модуль 2.Риторичні форми мовлення.</p>		
<p>ТЕМА 4. Техніка мовлення</p> <p>Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії. Загальні поняття, складові частини. Значення техніки мовлення в професійній діяльності педагога.</p> <p>ТЕМА 5.Засоби логічної та емоційної виразності</p> <p>Засоби логіко – емоційної виразності читання й мовлення.. Значення засобів логіко-образної виразності читання й мовлення в основі культури мовлення.</p> <p>Паузи, їх роль і значення в мовленні. Різновиди, тривалість і відтворення мовних тактів.</p> <p>Логічна пауза, її значення, функціонування. Психологічна пауза, її значення, функціонування. Різновиди психологічної паузи як стимули до правильного визначення її в тексті (настороження, пригадування, роздуму, піднесеності, спонукальна тощо).</p> <p>Логічний наголос. Логічна функція наголошених слів. Значення і функціональні особливості логічних наголосів. Тактові та головні логічні наголоси, позначення їх на письмі. Правила визначення тактових логічних наголосів.</p> <p>Бачення, уявлення, ставлення як відправні точки у творчій діяльності мовця.</p> <p>Загальна характеристика підтексту (мети). Особливості передачі підтексту в процесі мовлення. Жест і словесна дія мовця.</p> <p>Внутрішньо емоційний стан і зовнішньо виражальні засоби оратора.</p> <p>Спілкування як засіб контакту з аудиторією. Форми спілкування (пряме (безпосереднє), опосередковане й моноспілкування) та їх залежність від мети і жанру словесної дії.</p> <p>Мелодика мовлення, її значення для вираження змісту фрази.</p> <p>Темп мовлення, його значення в словесній діяльності. Залежність темпу мовлення від змісту публічного виступу, способу, умов і форми висловлювання, складу і віку слухачів.</p>	<p>2</p> <p>2</p>	
<p>ТЕМА 6. Жанрові різновиди усних виступів</p> <p>Публічні виступи, їх жанри. Зміст і форма публічного виступу. Прийоми активізації уваги слухачів. Умови успішного виступу.</p> <p>Врахування особливостей аудиторії. Основні вимоги до промовця.</p> <p>ТЕМА 7. Основні етапи підготовки тексту промови до виступу.</p> <p>Вибір теми, окреслення проблем , опрацювання джерел, складання плану, мовностилістичне оформлення тесту відповідно до мети виступу, тренування як ефективні чинники успіху</p>		<p>6</p>

публічного виступу. Композиція усних виступів та основні вимоги до її компонентів.		
--	--	--

4.2. Плани семінарських занять

	Модуль 1. Теоретичні основи	Год.
	Культура мовлення вчителя як компонент педагогічної майстерності	2
	Комунікативні ознаки та норми культури мовлення	6.
	Стилі мови, мовлення та спілкування	2
	Модуль 2 Риторичні форми мовлення	
	Техніка мовлення	2
	Засоби логічної та емоційної виразності мовлення	4
	Жанрові різновиди усних виступів	6
	Основні етапи підготовки тексту до виступу	2
	Всього	24

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Форми звітності
1.	Підготовка виступу «Мова – душа народу»	Опитування
2..	Виконання творчих і практичних завдань з культури мовлення.	Опитування
3.	Переклад текстів професійного спрямування з іншої мови.	Опитування
4..	Декламація текстів напам'ять майстрів слова.	Опитування
5.	Планування і підготовка тестів усних виступів за обраними темами.	Опитування

V. Контроль якості знань студентів

№ п/п	Вид діяльності	Бали
	Творчий виступ на запропоновану тему	10
	Виконання творчих і практичних завдань з культури мовлення	10
	Виконання текстів напам'ять майстрів художнього слова	10
	Переклад тексту професійного спрямування з російської мови на українську	10
	Виконання тестових завдань Модуль 1	15
	Підготовка текстів усних виступів	30
	Виконання тестових завдань Модуль 2	15
	Поточний рейтинговий бал	100
	Підсумковий рейтинговий бал усний залік	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D		
60-64	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

У1/Навчально-методична карта дисципліни “Основи культури і техніки мовлення”
 Всього – 90 год., лекції – 10 год., практичні заняття – 24 год., самостійна робота – 56 год.

Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18					
Модулі	Модуль №1										Модуль №2												
Лекції																							
Дати																							
Теоретичні розділи	Теоретичні основи культури мовлення										Риторичні форми мовлення												
Теми лекцій	Вступ. Теоретичні передумови розвитку культури мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення та стилі мови					Техніка мовлення та засоби логіко-емоційної виразності					Читання текстів і художня розповідь					Форми і жанри усних виступів							
Практичні заняття	Комунікативні засоби культури мовлення			Стил мови і типи спілкування			Техніка мовлення в професійній діяльності педагога			Засоби логіко-емоційної виразності в процесі читання й розказування			Інтерпретація художніх творів (епос, драма)			Особливості виконання ліричних творів			Форми і жанри публічних виступів				
Самостійна робота	Конспектування навчальних джерел. Характеристика стилів мови. Основні ознаки культури мовлення					Система вправ з артикуляційної гімнастики. Розробка партитури текстів					Робота над байкою, казкою, прозою, лірикою					Складання плану і підготовка до усного виступу							
Види контролю	Переклад текстів різних стилів мови. Нормативні рівні та ознаки культури мовлення					Вимовляння скоромовок			Перевірка партитури текстів			Виконання творів художньої літератури на пам'ять. Два усних виступи на професійну тематику											
Кінцевий результат	Залік																						

V11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. – Львів : Світ, 1994.
2. Антонечко - Давидович Б.Д. Як ми говоримо. – К,: Либідь, 1991.
3. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів,: Світ, 1990.
4. Білоусенко П.І. та ін. Учїться висловлюватися, - К,: Рад школа,1990.
5. Бурячок А.А. Що змінилося в українському правописі. -Київ,: Наукова думка.1997.
6. Волох О.Т. Сучасна українська літературна мова. – К,: Вища школа,1989.
7. Головин Б.Н. Основи культури речі. – М, : Наука, 1988.
8. Гуревич С.С. Основи риторики. – К , : 1978.
9. Декларація про державний суверенітет України (розділ У111. Культурний розвиток). – К, : 1990.
10. Іванишин В.П. та ін. Мова і нація. – Дрогобич, 1990.
11. Капська А.Й. Виразне читання. – К, : Вища школа, 1986.
12. Караман С.О. та ін. Українська мова. Поглиблений етап вивчення. Навчальний посібник у двох книгах. – Київ. „Магістр”. 1998.
13. Кисіль Г.Г. та ін. Культура сучасної літературної мови. Навчальний посібник. – Київ. , 2005.
14. Коваль А.П. Ділове спілкування. – К, : Либідь, 1992.
15. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. – К, : Вища школа, 1982.
16. Коваль А.П. Слово про слово. – Київ, Рад школа, 1986.
17. Конституція України (Стаття 10). – К., 1996.
18. Культура української мови. Довідник. – К, : Либідь, 1990.
19. Леонова М.В. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. – К, : Вища школа, 1983.
20. Молдованов М.І. Сучасний діловий документ. – К. , 1992.
21. Олійник О.Б. Світ українського слова. – К, : Хрещатик, 1994.
22. Паламар Л.М. Мова ділових паперів. – К, : Либідь, 1994.
23. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. – К, : Вежа, 1994.
24. Плющ М.Я. Українська мова : Фонетика. Орфографія. Морфологія. –К, : МАУП, 1995.
25. Пономарів О.Д. Життя духовного слова // Молодь України. – 1990-1992.
26. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. – К, : Либідь, 1993.
27. Русанівський В.М. Мова в нашому житті. – К, : Наукова думка, 1989.
28. Томан Іржі Мистецтво говорити. – К, : Полїтвидав України, 1989.
29. Чак Є.Д. Складні питання граматики та орфографії. – К, : Рад школа, 1978.
30. Черкашин Р.О. Художнє слово на сцені. – К, : Вища школа, 1989.

Додаткова

31. Ганич Д.І. Словник лїнгвістичних термінів. – К, : Вища школа, 1985.
32. Гринчишин Д.Г. Словник паронїмів української мови. – К, : Рад школа, 1986.
33. Деркач П.М. Короткий словник синонїмів української мови. – К., 1994.
34. Короткий тлумачний словник української мови. – К., 1978.
35. Олійник І.С. та ін. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник. К, : Рад школа, 1971.
36. Полюга Л.М. Словник антонїмів. – К, : Рад школа, 1987.
37. Російсько-український словник синонїмів / За ред. М.М.Пилинського. – К, : Освіта, 1995.
38. Російсько-український словник складної лексики / За ред. С.Караванського . – К., 1998.

Опис навчальної дисципліни С В 0 5
Основи культури і техніки мовлення

Мета і завдання навчальної дисципліни:

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 0101 Педагогічна освіта	Кількість кредитів – 3 ЄКТС		Методи навчання проблемно-пошуковий мультимедійний творче завдання
Спеціальність 6.010101 Початкова освіта	Загальна кількість годин – 90 год.		
Освітній рівень: бакалавр	Денна – 90 год.	Заочна	
	Лекції		
Статус дисципліни вибіркова	10	4	
	Семінарські (практичні) заняття		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом – 1 (2015)	24	4	Форми поточного контролю модульне тестування, оцінювання творчих практичних завдань
	Лабораторні заняття		
Семестр – 2	Індивідуальні заняття		
	Самостійна робота		
Тижневе навантаження (год.) аудиторне – 2 самостійна робота- 3	56		Форма підсумкового контролю контролю залік
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС		
Мова навчання - українська			
Передумова навчання Сучасна українська літературна мова			

вироблення у студентів практичних умінь і навичок здійснювати мовленнєву комунікацію, визначати перспективні завдання наскрізної словесної дії під читання текстів і розказування, а також володіти майстерністю публічних виступів.

засвоїти знання, що розкривають специфіку літературної мови, її основні комунікативні ознаки та нормативні рівні;

- усвідомити основні чинники, що сприяють підвищенню рівня мовленнєвої культури особистості;
- ознайомитися із зразками і багатством майстрів художнього слова;
- виробити практичні навички техніки мовлення і виразного читання текстів;
- оволодіти методикою підготовки текстів різних типів промов, навчитися визначати тему, формулювати тези, докази, аргументи й ефективно використовувати прийоми активізації уваги слухачів;
- навчитися, використовуючи свої знання і досвід інших промовців, продукувати тексти різних промов з обраної теми в різних комунікативних ситуаціях;
- виробити в собі уважне і критичне ставлення до свого мовлення і суспільної мовної практики.

Програма навчальної дисципліни. Літературна українська мова, її стилістичне багатство, вироблення практичних навичок мовленнєвої культури в професійній діяльності вчителя.

Бібліографія: 1. Кисіль Г.Г. Культура сучасної літературної мови: навчальний посібник. – К., 2005. 2. Пентилюк М.І. культура мови і стилістика. К., 1994. 3. Барахтян М.М. Основи культури і техніки мовлення. – К., - 2010.

Методичне забезпечення: пропонуються проблемні лекції, мультимедійна підтримка і творчі завдання.

Зауваження: курс базується на засадах сучасної української літературної мови, основ риторики та виразного читання.

Лектор: Барахтян Микола Миколайович, доцент, канд. педагогічних наук.

Факультет: Педагогіки і психології

Адреса: 01056, м.Київ, вул. Тургенівська, 8/14, тел.044-486-41-40